

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

D I P L O M S K O D E L O
POKLICNA ETIKA REVIZORJA

Ljubljana, november 2006

ADRIJANA MAVRETIČ

IZJAVA

Študentka Adrijana Mavretič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom profesorja Marka Hočevarja in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 13.11.2006

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD.....	3
2. REVIDIRANJE IN REVIZOR.....	4
2.1. Notranji in zunanji revizor	5
2.2. Revizor in pooblaščen revizor.....	6
2.3. Strokovna usposobljenost revizorja	7
2.3.1. Ocenjevanje strokovne usposobljenosti revizorja	8
3. KODEKS POKLICNE ETIKE	8
3.1. Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev	9
3.2. Etične zahteve kot sestavina sistema obvladovanja kakovosti	9
3.3. Zgradba kodeksa poklicne etike.....	11
3.4. Načela kodeksa poklicne etike	11
3.4.1. Odgovornost	11
3.4.2. Javni interes	12
3.4.3. Neoporečnost	12
3.4.4. Nepristranskost in neodvisnost.....	12
3.4.4.1. Ogrožanje neodvisnosti	13
3.4.4.2. Varovala	14
3.4.5. Dolžna poklicna skrbnost	15
3.4.6. Obseg in narava storitev	15
3.5. Pravila kodeksa poklicne etike.....	15
3.6. Revizorjeva etika pri odkrivanju prevar in napak	20
3.6.1. Obveznosti revizorja po zakonu o preprečevanju pranja denarja.....	20
3.6.2. Nasprotja med revizorjevo etiko in zakonsko določenimi obveznostmi revizorja.....	21
3.6.3. Sankcije v primeru kršenja poklicne dolžnosti.....	22
3.7. Revizijska stroka in spoštovanje etičnih pravil v prihodnosti.....	22
4. PRAKTIČNE UGOTOVITVE NA PODROČJU POKLICNE ETIKE REVIZORJEV V SLOVENIJI	24
4.1. Analiza ankete	25
5. SKLEP	35
LITERATURA.....	37
VIRI.....	38
PRILOGA.....	

1. UVOD

V vsakdanjem življenju nas nenehno spremljajo besede globalizacija, nova ekonomija, novi trgi, prost pretok ljudi in kapitala, strateško usmerjanje in povezovanje, sinergije. S temi procesi in pojavi se morajo soočiti tudi revizijske družbe in njeni zaposleni revizorji. Pri opravljanju nalog se od njih zahtevata predvsem strokovna in etična neoporečnost, kar pomeni, da o izbrani zadevi predajo uporabniku visoko strokovno znanje ob visokih poklicno-etičnih normah.

Revizijske družbe tako po svetu kot tudi v Sloveniji, zaradi vse večje konkurence, širijo obseg svojih storitev na tako imenovane svetovalne storitve, ki revizorjem nudijo številne priložnosti prav zaradi njihove »zaupniške« vloge in poznavanja naročnika. Širjenje dejavnosti revizijskih družb je povezano z novimi znanji, izkušnjami ter vedno obsežnejšim poklicnim usposabljanjem. Tako pri revizijskih kot tudi pri nerevizijskih storitvah morajo revizijske družbe vzpostaviti visoko raven spoštovanja etičnih zahtev, saj so le-te ena od sestavin sistema obvladovanja kakovosti v podjetju.

Spoštovanje etičnih načel in pravil omogočajo samodisciplina pooblaščenih revizorjev in revizorjev, ocenjevanje njihovega dela po programih pregledovanja kakovosti in programih, ki jih izvajajo drugi z enakim položajem, ter postopki za obravnavanje pritožb zoper kršitelje (Taylor, 1996, str. 131).

V današnjem času se pogosto srečujemo s pojavi finančnih nepravilnosti v poslovnem svetu, ki v družbi vzbujajo dvom o strokovnosti revizijskih družb. Revizijska družba mora za pridobitev zaupanja javnosti ustrezno obvladovati kakovost svojih storitev ter spoštovati poklicno etiko.

Tako je glavni namen diplomskega dela predstaviti etična in strokovna načela in pravila, ki jih morajo revizorji dosledno in vedno spoštovati pri opravljanju poklicnih nalog.

Delo je razdeljeno poleg uvoda in sklepa še na tri večje sklope. Prva dva sta bolj teoretična, tretji pa se nanaša na praktične ugotovitve.

V prvem sklopu diplomskega dela najprej razložim pojem revidiranja ter predstavim razlike med posameznimi vrstami revizorjev. Nato spregovorim o strokovni usposobljenosti revizorjev ter o potrebnih znanjih, ki jih morajo pridobiti.

Drugi sklop, ki je tudi najobsežnejši, govori o poklicni etiki revizorjev. Najprej opišem kodeks poklicne etike, predstavim kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, opišem sistem obvladovanja kakovosti, nato razložim posamezna načela in pravila kodeksa poklicne etike revizorjev. Nekaj odstavkov namenim revizorjevi etiki in njegovim dolžnostim pri odkrivanju

prevar in napak. Na koncu opišem še sankcije v primeru kršenja etike ter razvoj in spoštovanje etičnih pravil v prihodnosti.

Tretji sklop pa temelji na praktičnih ugotovitvah, ki se nanašajo na področje poklicne etike zunanjih revizorjev v Sloveniji. Gre za obdelavo ankete, ki sem jo izvedla med revizijskimi družbami vpisanimi v register pri Slovenskem inštitutu.

2. REVIDIRANJE IN REVIZOR

Beseda revidiranje je latinskega izvora in pomeni poznejše pregledovanje procesov in stanj zaradi presojanja njihove pravilnosti glede na resničnost in poštenost. Pri reviziji ne gre za ugotavljanje formalne pravilnosti, ampak za miselno obnovo nastanka dejanja ali stanja. K temu moramo dati še strokovno mnenje veščaka, zato je takšen nadzor zahtevnejši od kontrole (Koletnik, Malerič, Stošicki, 1996, str. 12).

Revidiranje je sistematičen postopek neodvisnega, kritičnega preiskovanja delovanja, nepristranskega pridobivanja in vrednotenja dokazov, nepristranskega presojanja in ocenjevanja poslovanja, ugotavljanje skladnosti z uradnimi trditvami in poročanje o izsledkih (Jamnik, 1999, str. 39).

Pri revidiranju gre za presojanje resničnosti in objektivnosti temeljnih računovodskih izkazov ter ostalih poročil v podjetju. Cilj vsake revizije je podati neodvisno mnenje o vseh zadevah, ki se nanašajo na računovodske informacije oziroma izkaze in poročila. Revizorjevo mnenje je zelo pomembno za uporabnike računovodskih izkazov kot so lastniki oziroma delničarji. Oni se pogosto sprašujejo ali poslovodstvo prireja določene podatke, saj imajo pri vodenju podjetja veliko samostojnost. Po drugi strani pa z revizijo poslovodstvo preverja kakovost svojega lastnega dela.

Revidiranje ni zanimivo zgolj za notranje potrebe in vodstvene ravni, ampak predvsem za zunanje poslovne, državne in druge partnerje. Le-ti želijo vedeti, ali podjetje posluje uspešno in korektno, in ali izpolnjuje finančne, davčne in druge obveznosti. Lastniki podjetja si želijo, da bi podjetje poslovalo uspešno in brez težav, država želi trajno pobirati davke, interes posojilodajalcev je varnost posojil, dobaviteljem pa je pomembno ohranjanje dobrih poslovnih odnosov in plačilna sposobnost podjetja (Koletnik, 1996, str. 11).

Gospodarsko revidiranje ima dolgo tradicijo. Njegovi začetki segajo v devetnajsto stoletje, ko so začele nastajati velike kapitalske družbe, in je prišlo do ločevanja vodstvenih in upravljaljskih nalog. Upravljanje še naprej ostane v rokah lastnikov, vodenje pa se vedno bolj prepušča poklicnim poslovodjem in njihovim sodelavcem. Lastnik ni imel več potrebnega znanja, da bi neposredno nadziral upravo, zato se je pojavila potreba po strokovnjaku, ki bi

mu lastnik lahko zaupal, moral pa bi biti neodvisen od vodstva in pošten. Pojavi se potreba po revizorju (Koletnik, 1996, str. 10).

Revizor je fizična oseba, ki je odobrena za izvajanje obveznih revizij, sposobna mora biti izvesti obvezno revizijo letnih in konsolidiranih računovodskih izkazov v skladu z zakonodajo, predpisi in standardi. Revizorju se lahko odobri izvajanje obvezne revizije le po vpisu na univerzitetno stopnjo, zaključenem tečaju teoretičnega usposabljanja, praktičnega usposabljanja in po opravljenem izpitu strokovne usposobljenosti na zaključni univerzitetni ravni preizkusa, ki ga organizira in priznava država. Država zagotavlja, da revizorji dokažejo ohranitev te usposobljenosti ter spretnosti in znanj s stalnim poklicnim razvojem (Predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o obveznih revizijah za letne in konsolidirane računovodske izkaze, ki spreminja Direktivi Sveta 78/660/EGS in 83/349/EGS, 17.03.2005).

Revizorji niso neposredno vključeni v poslovne procese in stanja, ki so predmet revidiranja. Po posebnem naročilu pridejo v podjetje in nepristransko presodijo resničnost in poštenost izkazanega ekonomskega položaja ali določenega stanja oziroma področja poslovanja. O tem podajo neodvisno strokovno mnenje. Največkrat so v presojo rednih letnih poročil, v katerih so predstavljeni premoženjski in finančni položaj ter poslovna in finančna uspešnost. To delo opravljajo po naročilu lastnikov, upnikov ali drugih udeležencev v poslovnem procesu, ki jim je dovoljen vpogled v položaj revidirane družbe (Koletnik, 2000, str. 134).

Temeljne zahteve in značilnosti revizijske dejavnosti, ki jih je oblikovala sekcija za revizijo:

- revizor predstavlja in ščiti javni interes,
- revizor mora imeti aktivno vlogo pri soustvarjanju optimalnih pogojev gospodarjenja v svojem družbenem okolju kot tudi v mednarodnih povezavah,
- pri svojem delu mora spoštovati etične in strokovne standarde,
- neodvisnost in nepristranskost revizorja morata biti opredeljeni v zakonu kot tudi v pravilih revizijske stroke,
- organiziranost revizijske stroke mora biti takšna, da zagotavlja izvajanje nepristranskega nadzora nad delovanjem revizorjev in revizijskih družb.

V Sloveniji se je poklic revizorja uveljavil s sprejetjem zakona o revidiranju, sprejetjem temeljnih revizijskih načel in kodeksa poklicne etike zunanjih revizorjev ter ustanovitvijo Slovenskega inštituta za revizijo.

2.1. Notranji in zunanji revizor

Naloga notranjega in zunanjega revizorja je enaka, to je revidiranje računovodskih informacij. Tako notranji kot tudi zunanji revizorji morajo biti pri poročanju nepristranski, spoštovati morajo kodeks poklicne etike, upoštevati revizijske standarde in načela revidiranja.

Ena glavnih razlik med notranjim in zunanjim revizorjem je v namenu revidiranja. Notranji revizor preverja kontrolni sistem, in sicer presoja vsa pomembna poslovna in delovna področja z vidika delovanja celovitega notranjega kontrolnega sistema. Gre namreč za spoznavanje poslovnih slabosti in pomanjkljivosti, o katerih notranji revizor obvešča poslovodstvo, le-to pa potem išče ustrezne ukrepe za odpravo pomanjkljivosti v poslovanju podjetja. Pri notranji reviziji preverjajo ali v podjetju upoštevajo načelo gospodarnosti in učinkovitosti. Na ta način se krepi premoženje in trajni obstoj gospodarske družbe. Notranji revizor je ključ do poslovne uspešnosti. Zunanji revizor pa ugotavlja ali so računovodske informacije pošten in resničen prikaz v računovodskih izkazih in poročilih. Ena od razlik je tudi ta, da je notranji revizor v večini primerov zaposlen v podjetju, ki ga revidira, zunanji revizor pa je zaposlen v neodvisni revizijski družbi. Obstaja še nekaj podobnosti in razlik med notranjim in zunanjim revizorjem, toda glavne podobnosti in razlike sem omenila.

2.2. Revizor in pooblaščen revizor

Revizor je fizična oseba, ki je pridobila dovoljenje inštituta za opravljanje nalog revizorja. Pooblaščen revizor pa je fizična oseba, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje nalog pooblaščenega revizorja. V Zakonu o revidiranju (1993) so določeni pogoji za pridobitev naziva revizor in pooblaščen revizor.

Pogoji so naslednji:

- univerzitetna izobrazba,
- ustrezne delovne izkušnje,
- dovoljenje za opravljanje dela (licenca),
- opravljen preizkus znanja,
- pravnomočno neobsojen,
- znanje slovenskega jezika.

Za pridobitev naziva revizor in pooblaščen revizor je osnovni pogoj pridobljena univerzitetna izobrazba. Prav tako si morata pridobiti ustrezne delovne izkušnje. Za pooblaščenega revizorja so predpisane v obdobju petih let, od tega mora imeti najmanj triletno delovno izkušnjo na področju revidiranja. Za naziv revizorja pa si mora kandidat pridobiti najmanj dveletno delovno izkušnjo na področju revidiranja oziroma notranjega revidiranja. Tretji pogoj je veljavno dovoljenje za opravljanje nalog pooblaščenega revizorja in revizorja, dovoljenje velja dve leti od izdaje. Veljavnost dovoljenja se podaljša, če imetnik opravi program dodatnega strokovnega izobraževanja po programu, ki ga določi inštitut. Veljavnost licence se vsakič podaljša za dve leti. Četrty pogoj je opravljen preizkus strokovnih znanj za opravljanje nalog revizorja oziroma pooblaščenega revizorja. Eden od pogojev je tudi ta, da kandidati za pridobitev obeh nazivov ne smejo biti pravnomočno obsojeni za kaznivo dejanje zoper premoženje oziroma gospodarstvo. Zahteva se tudi, da kandidati aktivno obvladajo slovenski jezik.

2.3. Strokovna usposobljenost revizorja

Revidirati sme le oseba, ki je ustrezno strokovno usposobljena in obvlada poklicne veščine, potrebne za revizorja. Strokovna usposobljenost je v prvi vrsti razumevanje in obvladovanje revizijskih in računovodskih standardov ter tistih temeljnih znanj, ki se zahtevajo za opravljanje poklica pooblaščenega revizorja. Poklicne veščine pa so revizorjeve sposobnosti uporabljanja teoretičnega znanja v konkretnih razmerah. Pridobiti jih je možno le z izkušnjami pri revidiranju (Temeljna revizijska načela, 1994).

Ločimo dve ravni strokovne usposobljenosti revizorja (Kodeks etike IFAC, 2001, str. 23) :

- pridobljena strokovna usposobljenost v rednem procesu izobraževanja,
- vzdrževanje strokovne usposobljenosti.

Revizor se mora nenehno strokovno izpopolnjevati in delovati v skladu s slovenskimi predpisi ter računovodskimi načeli in standardi. Skrbeti mora za čim bolj kakovostne storitve, poklicne naloge pa mora opraviti strokovno neoporečno in po svojih najboljših močeh. Vzdrževati mora visoke standarde strokovne sposobnosti, morale in dostojanstva.

Da bi revizijska družba zagotovila strokovno opravljanje svojih storitev, mora uvesti ustrezne postopke na področju zaposlovanja in strokovnega izpopolnjevanja ter napredovanja članov. Članom je treba dodeljevati naloge, za katere so usposobljeni ter jim hkrati pomenijo izziv pri delu in nudijo nove možnosti za usposabljanje. Zelo je pomemben prenos znanja na ostale člane v revizijski skupini v obliki mentorstva, kjer izkušeni člani sami usposablajo svoje člane in jim tako omogočijo strokoven razvoj.

Zaradi vedno hitrejšega razvoja ter globalizacije gospodarstva je zelo pomembna sposobnost revizorjev v revizijski družbi. Njihovo znanje in razum sta glavno premoženje, ki prinaša ustrezno donosnost revizijski družbi. V 21. stoletju bodo revizorji morali nenehno in načrtno dopolnjevati svoje znanje, ki zaradi novih tehnologij hitro zastareva.

Med temeljne poklicne sposobnosti revizorja uvrščamo sposobnosti strateškega in kritičnega razmišljanja ter znanje na področju informacijske tehnologije. Revizor bo moral razvijati sposobnost obvladovanja problemov na inovativne načine, vse manj bo stereotipnega razmišljanja, saj bo delal v nepredvidljivih razmerah, prav tako bo moral samostojno obvladovati nove situacije.

Revizor, ki bo visoko strokovno usposobljen, bo svoje delovne naloge opravil hitreje ob enaki kakovosti, na podlagi tega pa se bosta povečala prihodek in dodana vrednost. Na ta način bo pripomogel k rasti revizijske družbe.

2.3.1. Ocenjevanje strokovne usposobljenosti revizorja

Pri ocenjevanju strokovne usposobljenosti se preverjajo spretnosti in znanja revizorja na različnih področjih, mednje sodijo: načrtovanje in izvajanje revizije računovodskih izkazov in konsolidiranih računovodskih izkazov, razumevanje, kako upoštevati transakcije in druge dogodke v pravnem subjektu in konsolidiranih računovodskih izkazih, razumevanje pravnega, davčnega in poslovnega okolja, v katerem delujejo podjetja, razumevanje vidikov strateškega in poslovnega upravljanja, zlasti finančnega upravljanja in informacijske tehnologije, razumevanje postopkov, sistemov in nadzora poslovanja v obsegu, ki je potreben za oceno tveganj za poslovanje in revizijo, uporaba teorije v praksi (Predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o obveznih revizijah za letne in konsolidirane računovodske izkaze, ki spreminja Direktivi Sveta 78/660/EGS in 83/349/EGS, 17.03.2005).

3. KODEKS POKLICNE ETIKE

Moralna pravila ravnanja po poklicnih področjih pripravljajo in v obliki kodeksov profesionalnih etik sprejemajo poklicne skupine in organizacije, ki praviloma poskrbijo tudi za sankcioniranje pripadnikov, če jih ne spoštujejo oziroma jih prekršijo. Gre za norme in pravila obnašanja, s katerimi ocenjujejo etično in moralno sprejemljiva ali nesprejemljiva ravnanja. Kodeksi ščitijo javnost pred zlorabami in nepravilnostmi v poklicnih skupinah. V splošnem kodeksi opredeljujejo temeljna načela svojih strok, odnose do uporabnikov svojih storitev, odnose do družbenih okolij in odnose med zaposlenimi v stroki.

Vsak poklic ima tako svoj kodeks vedenja, ki se uporablja le v njegovem delovnem okolju. Opredeljuje ravnanja, ki naj bi spodbujala etično vedenje, zagotavljala kakovostno delo ter višje standarde ravnanja, kot jih predpisuje zakon. Omogoča izgradnjo in oblikovanje lika strokovnjaka, ki ni odvisen od trenutnih razmer (Sruk, 1999, str. 232-241). Z njimi je mogoče povečati strokovnjakovo občutljivost za zaznavanje etično spornih zadev, ki se pojavljajo med njegovim delom. Ponujajo temeljne vzorce praktičnega ravnanja in spodbujajo k večjemu zanimanju za etična vprašanja. Posameznik na podlagi sprejetih načel oblikuje sebe, odnos do strokovnih kolegov in celotne družbe (Kavčič, 2004, str. 132).

V sodobni družbi je strokovnjak pogosto postavljen pred odločitve, ki presegajo njegovo individualno etično veličino. V takih primerih je ustrezno definirana poklicna etika nadvse pomembna – kodeks poklicne etike pride prav tudi najbolj izobraženim in duhovno zrelim osebnostim, saj jih v osebni odgovornosti razbremeni ali podpre in jim na ta način olajša odločanje (Trstenjak, 1996, str. 9-12).

Kodeksi etike so vodilo in sodilo pri opravljanju poklicne dolžnosti, opora pri delovanju v skladu z osebnimi vrednotami ter pomoč pri doseganju zaupanja nadrejenih, lastnikov in

javnosti. Kot temelj strokovnjakovega samonadzora prispevajo k dolgoročni uspešnosti organizacije, uveljavitvi stroke in kulturi pravne osebe (Kelhar, 2003, str. 58).

Imajo pa kodeksi poklicne etike tudi veliko pomanjkljivost, ki jo predstavlja njihova omejena normativna moč. Omejitve, ki jih kodeksi določajo, namreč večinoma ne morejo slediti dinamiki, ki jo narekuje vedno večji tempo prilagodljivih in variabilnih družbenoekonomskih razmerij (Kelhar, 2003, str. 47). Težava se kaže tudi v zakonodaji, ki kršitve kodeksa ne obravnava kot kršitev zakona. Kodeks tako nima ustrezne pravne podlage, ki bi kazensko zagotavljala njegovo upoštevanje.

3.1. Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev

Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, ki se nanaša na osebe, vpisane v register revizorjev in pooblaščenih revizorjev pri Slovenskem inštitutu za revizijo, izraža odgovornost pripadnikov stroke do javnosti, naročnikov in poklicnih kolegov. Predstavlja vodilo pri opravljanju poklicnih dolžnosti ter jim določa temeljne prvine etičnega in poklicnega obnašanja v stroki in v javnosti (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, 1994).

Zunanji revizor se mora popolnoma posvetiti svojemu delu. Skrbeti mora za njegovo kakovost. Največja spodbuda za delo je dobro opravljeno delo. Zunanji revizor mora v vsakem trenutku spoštovati kodeks, le na ta način dosega zastavljene cilje v svoji stroki.

Načela in pravila kodeksa zahtevajo od revizorjev, da služijo poslanstvu stroke, tudi z žrtvovanjem in na škodo osebnih koristi (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, 1994).

3.2. Etične zahteve kot sestavina sistema obvladovanja kakovosti

V revizijski družbi se sistem obvladovanja kakovosti nanaša na sistem zaposlovanja ustreznih strokovnjakov in ustreznega izobraževanja, neodvisnost, vzdrževanje stalnega poslovnega odnosa z naročnikom, zakonske in druge zahteve.

Sestavine sistema obvladovanja kakovosti so naslednje (ISQC 1, 2004, str. 4):

- odgovornost vodstva za obvladovanje kakovosti znotraj revizijske družbe,
- etične zahteve,
- sprejem naročnika in ohranjanje povezave z naročnikom ter posebni revizijski posli,
- človeški viri,
- izvedba posla,
- nadziranje.

Etične zahteve pri opravljanju revizijskega posla so opredeljene tako v nacionalni zakonodaji (Zakon o revidiranju, Kodeks) kot tudi na mednarodni ravni v predpisih, ki so jih revizorji dolžni upoštevati (Kodeks etike IFAC, ISQC 1 in MSR 220).

Vsak revizor mora pri opravljanju revizijskega posla oceniti, če člani njegove delovne skupine izpolnjujejo etične zahteve. Tako med samim izvajanjem posla opazuje, na kakšen način člani spoštujejo etične zahteve, v primeru nespoštovanja etičnih zahtev določi ustrezne ukrepe ter dokumentira probleme, ki jih je zaznal pri posameznem članu. Opredeli tudi reševanje zaznanih problemov, ki so povezani z neodvisnostjo.

Za revizijsko družbo je zelo pomembno, da v družbi vzpostavi visoko raven spoštovanja etičnih zahtev. Le dobro zasnovan sistem obvladovanja kakovosti lahko daje sprejemljivo zagotovilo, da revizijska družba in njeno osebje delujeta v skladu s strokovnimi standardi in zakonskimi zahtevami.

V sistem obvladovanja kakovosti posamezne revizijske družbe so tako vključene naslednje usmeritve:

- strokovne zahteve;

Vsi revizorji morajo pri opravljanju svojih delovnih nalog upoštevati kodeks poklicne etike oziroma posamezna načela, ki izhajajo iz njega.

- strokovno znanje in sposobnost;

Revizijske družbe morajo zaposlovati osebe, ki so ustrezno strokovno usposobljene za delo revizorja. Opredeliti morajo program zaposlovanja, strokovnega razvoja posameznih kandidatov ter njihovo napredovanje.

- dodeljevanje nalog;

Revizijska družba mora zasnovati stališče do dodeljevanja nalog. Poslovne naloge naj bi dodeljevala osebju, ki ima v danih okoliščinah potrebno strokovno izobrazbo in znanje.

- prenašanje dela na druge;

Zagotoviti morajo postopke usmerjanja, nadziranja in pregledovanja dela na vseh organizacijskih ravneh. Na podlagi teh postopkov morajo zagotavljati, da se delo opravlja skladno z ustreznimi standardi kakovosti.

- posvetovanje;

Revizorji ne smejo sprejeti strokovne naloge, za katere niso dovolj usposobljeni. V takšnih primerih si lahko priskrbijo dodatne nasvete in pomoč znotraj ali zunaj revizijske družbe od določenih veščakov (pravniki, geologi, ocenjevalci vrednosti), ki imajo ustrezno strokovno znanje.

- sprejemanje in ohranjanje naročnikov:

V revizijski družbi morajo nenehno ocenjevati možne naročnike ter preiskovati obstoječe. Glavna odločitev pri sprejemanju novih oziroma ohranjanju starih naročnikov je upoštevanje neodvisnosti in neoporečnosti.

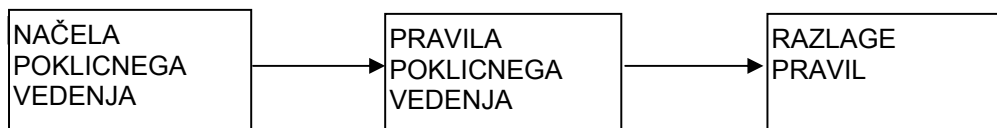
- spremljanje:

V revizijski družbi morajo nenazadnje nenehno spremljati uspešnost posameznih usmeritev in postopkov, s katerimi obvladujejo kakovost svojih storitev.

3.3. Zgradba kodeksa poklicne etike

Kodeksi etike revizorjev so večinoma sestavljeni iz treh ravni, in sicer iz načel poklicnega vedenja, pravil poklicnega vedenja in razlage pravil. Načela so najbolj splošna in najmanj uporabna sestavina kodeksa, pravila so namenjena neposredni uporabi in vsakodnevnom odločanju, razlage pravil pa za lažje razumevanje. Takšno zgradbo kodeksa prikazuje Slika 1.

Slika 1: Zgradba kodeksa poklicnega vedenja

Vir: Taylor, Glezen, 1996, str. 130.

3.4. Načela kodeksa poklicne etike

Osnovna etična načela so ljudje v zgodovini izpovedovali in oblikovali v kratka in razumljiva življenjska vodila, ki so predstavljala temelje za sožitje med ljudmi. Tudi v revizijski stroki so izoblikovali etični kodeks, katerega namen je oblikovati in graditi osebnost revizorja.

V načelih kodeksa so izražena stališča revizorjev glede odgovornosti, javnega interesa, neoporečnosti, nepristranskosti in neodvisnosti ter dolžne poklicne skrbnosti revizorjev (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, 1994).

3.4.1. Odgovornost

To načelo zahteva od revizorja, da mora pri izpolnjevanju delovnih nalog z vso občutljivostjo utemeljevati poklicno in moralno presojo ne glede na vrsto prevzete naloge. Revizor je prav

tako dolžan sodelovati z drugimi revizorji in tako prenašati znanje in izkušnje na ostale sodelavce, saj se na podlagi tega izboljšujejo izročila stroke. Revizor je odgovoren do vseh svojih uporabnikov.

3.4.2. Javni interes

Drugo načelo pravi, da mora revizor služiti javnemu interesu, pri čemer javni interes predstavlja skupno blaginjo posameznikov in institucij, ki so naročniki revizijskih storitev. Prav tako morajo spoštovati zaupanje javnosti, to so naročniki, finančne institucije, investitorji in drugi, izkazovati morajo tudi predanost poklicu, ki se kaže v nenehni želji po poklicni odličnosti.

3.4.3. Neoporečnost

Tretje načelo zahteva od revizorja, da opravlja svoje delovne naloge kar se da neoporečno, to je pravilno in pravično. Prav to načelo predstavlja eno glavnih značilnosti, na podlagi katere javnost priznava revizijsko stroko. Revizor mora strogo spoštovati etična načela in pravila, če hoče vzdrževati in poglobljati zaupanje javnosti v opravljanje njegovega dela.

3.4.4. Nepristranskost in neodvisnost

Načelo neodvisnosti je najpomembnejše načelo pri opravljanju delovnih nalog vsakega revizorja. Le-ta ne sme biti v nobenem primeru udeležen v podjetju, ki ga revidira. Pred vsakim podpisom pogodbe mora pretehtati, ali bo ogrožena njegova neodvisnost. Pri tem načelu je zelo pomembna miselna poštenost ter izogibanje navzkrižju interesov.

Predpostavka, da je revizor pri svojem delu neodvisen, je eden od temeljnih kamnov revizijske stroke; brez nje revizijsko delo ne bi imelo smisla. Kot je dejal Arthur Siegel, direktor Odbora za razvoj standardov neodvisnosti: » Neodvisnost revizorja bi morala biti za nas samoumevna. Tako kot je samoumevna varnost naše hrane in vode« (Pitt, 2002).

Neodvisnost lahko delimo na:

- a) neodvisnost, kot jo opredeljujeta ISQC 1 in MRS 220

Pri tej opredelitvi je najpomembnejša naloga zagotavljati neodvisnost. Le to zagotavljajo tako, da revizijska družba določi postopke in usmeritve, na podlagi katerih revizorji skrbijo za neodvisnost. Takšni postopki in usmeritve zagotavljajo družbi, da sporoča svoje zahteve osebju in drugim, od katerih se neodvisnost zahteva ter ugotavlja v katerih okoliščinah bi lahko prihajalo do kršenja neodvisnosti. Od revizorja se zahteva, da nenehno ugotavlja

neodvisnost članov svoje delovne skupine in ustrezno ukrepa v primeru nevarnosti kršenja neodvisnosti. Revizijska družba mora oblikovati tudi varovala, ki so namenjena zmanjšanju nevarnosti prevelike domačnosti, ter obvezno mora menjavati partnerje (vsakih sedem let), ki revidirajo računovodske izkaze organizacij, katerih vrednostnice so uvrščene na organizirane trge.

b) neodvisnost, kot jo opredeljuje Kodeks etike IFAC

Ta kodeks deli neodvisnost na neodvisnost mišljenja in neodvisnost po videzu. Za prvo neodvisnost je značilno, da revizor oblikuje svoje lastno mnenje o poklicni nalogi, ne da bi bil pod kakšnim vplivom in bi s tem ogrožal strokovnost in neoporečnost. Pri drugi neodvisnosti pa gre za izogibanje dejstvom, ki so tako pomembni, da bi lahko tretja stranka dvomila o neoporečnosti in nepristranskosti revizorja.

Nekateri avtorji neodvisnost delijo na neodvisnost revizorja in neodvisnost stroke. O neodvisnosti revizorja govorimo takrat, kadar je revizor neodvisen pri načrtovanju, preiskovanju in poročanju. Revizor mora imeti proste roke pri načrtovanju, razkrivanju dejstev ter izražanju svojega mnenja. Neodvisni morajo biti sami revizorji pa tudi revizijski dokazi na omenjenih področjih.

Neodvisnost stroke pa je predpogoj neodvisnosti posameznega revizorja. Če javnost ne bo verjela v neodvisnost stroke, bo tudi neodvisnost posameznega revizorja brez pomena. Instrumenti zagotavljanja neodvisnosti stroke po videzu so lahko zelo preprosti. Dokazilo o tem, da strokovnjaki delujejo v skladu s kodeksom poklicne etike, je eden najpomembnejših instrumentov (Sucher, 2001, str. 821).

Neodvisnost revizorja ureja osma smernica EU. Svet Evropske skupnosti jo je sprejel leta 1984, njen glavni namen je predvsem uskladitev ureditve področja revidiranja v državah članicah Evropske unije. Poudarek je predvsem na usklajevanju izobrazbe ljudi, ki opravljajo revizijske posle, in pogojev za presojo osebne primernosti ljudi, ki opravljajo revizijske posle.

3.4.4.1. Ogrožanje neodvisnosti

Neodvisnost je lahko ogrožena na več načinov, med njih sodijo:

- a) koristoljubnost oziroma uresničevanje lastnih interesov; revizor ali član skupine v zameno za dajanje zagotovil pridobi od naročnika ali iz drugega naročnikovega vira koristi iz finančnega deleža (npr. posojilo ali poroštvo, neposredni finančni delež),
- b) samoocenjevanje oziroma revidiranje lastnega dela; v primeru, ko je treba nek izvid ponovno ovrednotiti ali pa če je bil kak član skupine v preteklosti član upravljalnega

sveta naročnika zagotovil, za samoocenjevanje gre tudi takrat ko revizijska družba opravlja za naročnika zagotovil storitve, ki neposredno vplivajo na predmet posla dajanja zagotovil,

- c) zagovarjanje oziroma nevarnost zastopanja; ogrožanje neodvisnosti se pojavi v primeru, če revizor ali član skupine za dajanje zagotovil, podredi lastno presojo naročnikovi presoji, v tem primeru revizor podpira mnenje naročnika (npr. reklamiranje delnic ali trgovanje z njimi),
- d) domačnost; v primeru, ko sta naročnik in revizor ali član skupine v tesni povezavi, v tem primeru revizor postane preveč razumevajoč za naročnikove koristi (npr. zakonski partner, otroci, sestre revizorja oziroma člana skupine, je član upravljalnega sveta pri naročniku, revizorjevo trajno druženje z naročnikom).
- e) zastaševanje; pojavi se, če revizorja oziroma člana skupine za dajanje zagotovil odvrta od nepristranskega ravnanja (npr. grožnja z zamenjavo zaradi nestrinjanja z uporabo računovodskega načela).

3.4.4.2. Varovala

Vsaka revizijska družba mora oblikovati sodila, ki določajo varovala. S pomočjo njih se zmanjšuje nevarnost prevelike domačnosti revizorjev v podjetju, ki ga revidirajo.

Ločimo naslednja varovala:

- a) varovala, ki so jih oblikovali stroka, zakoni in predpisi
Med ta varovala sodijo izobrazba revizorja, njegova strokovna usposobljenost ter izkušnje, nenehno izobraževanje, upoštevanje standardov in načel.
- b) varovala pri naročniku
V tej skupini so usmeritve in postopki, ki nalagajo naročniku pošteno računovodsko poročanje, zagotavljanje nepristranskega dodeljevanja poslov, ki niso pridobivanje zagotovil, usposobljeni naročnikovi zaposlenci za poslovodno računovodstvo.
- c) varovala v ureditvi in postopkih v podjetju računovodskih strokovnjakov
Med ta varovala uvrščamo postopke za izvajanje obvladovanja kakovosti poslov, poudarjanje pomena neodvisnosti in delovanja v korist javnosti, spremljanje odvisnosti od prihodkov, ki so prejeti od naročnika, odpravljanje groženj, postopki za preprečevanje posameznikom, ki niso člani delovne skupine za dajanje zagotovil, da bi nanje vplival izid posla, določitev člana ravnateljstva kot odgovornega za pregledovanje ustreznosti delovanja ureditve varoval.

d) posebna varovala pri podjetju računovodskih strokovnjakov

V to skupino pa lahko uvrstimo najetje računovodskega strokovnjaka za pregled opravljenega dela, menjava višjega osebja, razpravljanje o neodvisnosti z revizijskim odborom, uporaba postopkov, ki dajejo zagotovilo, da člani skupine ne prevzamejo odgovornosti za poslovodne odločitve naročnika, izključitev člana v primeru kršenja neodvisnosti.

3.4.5. Dolžna poklicna skrbnost

To načelo zahteva od revizorja spoštovanje standardov stroke in etičnih načel, nenehno strokovno izpopolnjevanje ter kakovost storitev. Svoje obveznosti mora revizor opravljati marljivo in po svojih najboljših močeh. Revizor je osebno odgovoren, da se izobražuje in nabira izkušnje ves čas, dokler deluje v stroki. Svoje poklicne naloge mora opravljati pravočasno in z vso skrbnostjo. Prav tako mora revizor dejavnost, za katero je odgovoren, načrtovati in nadzirati skrbno.

Družbeno odgovorni poklici zahtevajo strokovno in etično izoblikovano osebnost, ki je sposobna zavrniti in preseči želje ter koristi, ki so v nasprotju njenemu osnovnemu poslanstvu (Kelhar, 2003, str. 55).

3.4.6. Obseg in narava storitev

To načelo opredeljuje kakšne in kolikšne usluge bo revizor opravljal za naročnika. Vsak revizor mora razmisliti, ali bi dodatne storitve povzročile navzkrižje koristi, ali je njegova storitev združljiva z njegovo vlogo revizijskega strokovnjaka.

3.5. Pravila kodeksa poklicne etike

Pravila poklicne etike niso nespremenljiva in dana za vselej. Njihovo prilagajanje spodbuja družbenoekonomski razvoj, politične in socialne spremembe, razvoj tehničnih in znanstvenih spoznanj ipd. Kdor se takšnim spodbudam ni zmožen prilagajati, se sam izloča, si zmanjšuje nekatere možnosti, si omejuje lasten razvoj, v končni posledici pa si celo pripravlja podlago za lasten neuspeh ali celo propad.

Pravila kodeksa poklicne etike se uporabljajo v konkretnih razmerah. V kodeksu poklicne etike zunanjih revizorjev je opredeljenih 10 pravil, v skladu katerih morajo revizorji delovati.

Pravilo 1 – neodvisnost

Pri opravljanju svojih obveznosti mora revizor delovati neodvisno, to pa pomeni, da se mora držati nekaterih pravil, da ne bi ogrozil te svoje neodvisnosti.

Upoštevati mora naslednje:

- sorodstvene in druge vezi:

Sorodstvene in prijateljske ter druge osebne vezi med naročnikom in revizorjem lahko ogrozijo oziroma slabo vplivajo na revizorjevo nepristranskost pri opravljanju njegovih nalog. Tako je vsaka revizijska družba dolžna pred podpisom pogodbe o revidiranju preveriti ali obstaja kakršnakoli vez med naročnikom in revizorjem, ki naj bi revidiral računovodske izkaze. Ogrožanje neodvisnosti se pojavi v primeru, če je zaposlenec ali član nadzornega sveta v podjetju v sorodstvenih ali drugih osebnih vezeh z enim od članov skupine, ki revidirajo izkaze. Do težav lahko pride tudi, ko revizor opravlja revizijo v podjetju že vrsto let, ali pa če imata z naročnikom delež v skupnem podvigu tudi v primeru revidiranja izkazov v podjetju, kjer o vseh zadevah odloča en sam človek. V takšnih razmerah je najboljša najeti revizorja, ki ni sodeloval pri revidiranju, da pregleda opravljeno delo ali pa zavrnitev posla oziroma umik iz posla dajanja zagotovil.

Zamenjava revizorja po poteku določenega števila let je ukrep, s katerim se natančno predpiše, koliko let največ sme posamezni revizor opravljati revizijo pri istem naročniku. Zaradi tega ukrepa so višji stroški in motnje, ter večja možnost, da bo novi revizor v začetku zaradi slabšega poznavanja razmer kaj spregledal. Dobra stran tega pa je, da so osebni stiki manj tesni in manjša odvisnost od naročnika, saj revizor ve, da ga bo v naslednjih letih nadomestil nekdo drug (Glaser, 1993, str. 39).

- prevelika odvisnost od enega naročnika

V primeru, ko revizijska družba pridobiva velik delež svojih prihodkov od enega samega naročnika, je zelo ogrožena revizorjeva neodvisnost. Prihodek revizijske družbe od enega naročnika naj ne bi presegal petnajstih odstotkov. Zaradi tega morajo revizijske družbe nenehno pridobivati nove naročnike in s tem povečevati število naročnikov svojih storitev.

- finančna povezanost z naročnikom

Revizor in naročnik sta lahko finančno povezana v primeru lastništva delnic v podjetju, ki ga revizor revidira. Če imajo člani delovne skupine (ali njihovi družinski člani), ki izvršujejo posel dajanja zagotovil, pomembne lastniške deleže pri naročniku obstaja grožnja zaradi koristoljubnosti. V takšni situaciji je potrebno odtujiti lastniške deleže v celoti, izključiti člana skupine iz posla dajanja zagotovil ali pa odstopiti od posla. Revizorjeva vključenost v naročnikovo poslovanje slabo vpliva na nepristranskost in neodvisnost, zato je vedno treba pred sklenitvijo posla preveriti ali obstaja kakršna koli finančna povezanost med njima.

Če pa je ena revizijska družba lastnica delnic druge revizijske družbe, ne sme prva uporabiti svoje glasovalne pravice pri odločanju o imenovanju ali nagrajevanju revizorjev v drugi revizijski družbi (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev, 1994).

- posojila

Revizijska družba ne sme po eni strani dajati posojil svojim naročnikom kot tudi sprejemati posojil od svojih naročnikov. Revizijska družba ne ogroža neodvisnosti, če najame posojilo pri banki ali kakšni podobni instituciji po običajnih pogojih in je posojilo zavarovano, svojo neodvisnost ogroža, če najame posojilo pri naročniku, ki ni banka in najeti zneski imajo velik pomen za katerokoli stranko. Revizijska družba torej ne sme pridobivati posojil od svojega naročnika pod ugodnejšimi pogoji, kot jih le-ta zagotavlja ostalim strankam.

- blago in storitve

Revizor pri opravljanju svojih obveznosti ne sme sprejemati blaga ali kakšnih storitev od svojega naročnika, saj bi le-te ogrozile njegovo neodvisnost pri delu. Daril ne sme sprejeti tudi revizorjev zakonec ali otrok. Revizor lahko sprejme le poslovna darila, katerih vrednost ni občutno pomembna. Naročnik lahko z darili in pretiranim gostoljubjem namerno vpliva na revizorjevo neodvisnost, in tega se mora on zavedati.

- navzkrižje interesov

Revizijska družba ne sme sprejemati dodatnih naročil od svojih naročnikov, ki bi povzročila navzkrižje interesov. Navzkrižje interesov se pojavi v primeru, ko revizor opravlja notranjerevizijske storitve za naročnika revizije, storitve vrednotenja, podporne storitve revizije pri pravih ali pa kakšne finančne storitve, kot je odkup delnic naročnika zagotovil.

V takšnih primerih je potrebno takojšnje ukrepanje, da se navzkrižje interesov nemudoma odpravi.

- vključenost v naročnikove poslovodne funkcije

Revizor, ki revidira podjetje, ne sme opravljati v tem podjetju nobenih poslovodnih oziroma upravljalnih funkcij. Prav tako ne sme biti revizijska družba na noben način vključena v sprejemanje odločitev revidirane družbe. To je treba upoštevati, ko se revizor udeleži seje organa upravljanja v podjetju, ki ga revidira. Ne sme sodelovati pri pripravljanju računovodskih listin, lahko jih pa obdeluje.

Revizor lahko opravlja funkcijo ravnatelja in hkrati revizijo v dobrodelnih ali verskih organizacijah, vendar ne sme biti vključen v poslovodne funkcije teh organizacij (Ricchiute, 1992, str. 111).

- povezanost v preteklosti

Velja pravilo, da revizor ne sme opravljati revizijo v pravni osebi, v kateri je bil v zadnjih dveh letih direktor, družbenik ali zaposlenec.

Pravilo 2 – neoporečnost in nepristranskost

Zelo pomembno se je izogibati okoliščinam, ki dovoljujejo vpliv drugih na revizorjevo presojo. Takšne okoliščine vodijo do predsodkov in pristranskosti. Revizor mora svoje delo opraviti pravilno in pravično, saj je njegova neoporečnost glavni pogoj za priznavanje stroke v javnosti. Ne sme namerno zavajati in s tem kršiti norme poklicnega obnašanja.

Pravilo 3 – spoštovanje temeljnih revizijskih načel in slovenskih računovodskih standardov

Vsak revizor mora pri opravljanju delovnih nalog upoštevati temeljna revizijska načela ter slovenske računovodske standarde. Revizor mora biti poklicno usposobljen, imeti mora dovolj izkušenj in znanja, da opravi zadane naloge v skladu s standardi in načeli. V primeru, da ni dovolj usposobljen za določeno nalogo, ne sme privoliti v opravljanje strokovnih storitev, razen v primeru če si priskrbi zadostne nasvete in pomoč veščakov. Naloge mora opraviti z vso dolžno poklicno skrbnostjo, pri izvajanju dela pa mora načrtovati in nadzirati vse storitve. Za oblikovanje sklepov in priporočil si mora pridobiti zadostne informacije.

Pravilo 4 – zaupnost

Pri svojem delu mora revizor spoštovati pravilo zaupnosti tako v revizijski družbi kot tudi izven nje. Zadeve in informacije, ki jih je pridobil pri revidiranju in se nanašajo na naročnika, ne sme uporabiti za doseganje lastnih koristi prav tako jih ne sme brez odobritve razkrivati tretjim osebam.

Pravilo 5 – poklicna skrivnost

Revizor mora skrbeti za tajnost podatkov in ne sme jih nikomur razkrivati. Do razkritja zaupnih informacij lahko pride v naslednjih primerih:

- zakon zahteva razkritje,
- pravna ali poklicna dolžnost.

Pravilo 6 – plačila za storitve ter sprejemanje in plačevanje provizij

Od revizorjev se pričakujejo storitve na strokovni ravni in zaračunavanje honorarjev, ki ustrezajo opravljenim storitvam. V nasprotju z nekaterimi drugimi strokovnjaki revizorji ne smejo zaračunavati honorarjev odvisno od svojih ugotovitev ali učinkov svojih storitev za naročnike, za katere revidirajo pregledujejo ali preverjajo predračunske računovodske izkaze (Taylor, 1996, str. 146).

Revizijska družba mora pri oblikovanju cen revizijskih storitev upoštevati smernice, ki jih je sprejel Inštitut. Opravljeno delo mora zaračunavati samo glede na obseg in vsebino dejansko opravljenega dela, v nobenem primeru pa ne za formalno udeležbo pri revidiranju (posojanje

imena). Revizor ne sme plačati provizije za pridobitev naročnika in tudi na sprejeti provizije za priporočilo storitev drugega revizorja naročniku (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev). Pri vrednotenju revizorjevih strokovnih storitev se upošteva njegovo znanje in strokovnost, strokovno usposobljenost in izkušnje ter stopnja odgovornosti za opravljanje takšnih storitev.

Pravilo 7 – reklama in nabiranje naročil

Šele v sedemdesetih je bilo zaradi povečanja konkurence med revizijskimi družbami dovoljeno reklamiranje revizijskih storitev in s tem nabiranje naročnikov. Pri oglaševanju se ne sme uporabljati zavajajočih, lažnih in zmotnih dejstev o kakovosti in priporočilih revizorja, revizor ne sme uporabljati sredstev, ki bi škodila ugledu stroke, prav tako ne sme omalovaževati svojih kolegov, prepovedano je nasilno in nadležno iskanje naročnikov, neupravičena hvala lastnih dosežkov, primerjava z drugimi revizorji. Pri nabiranju naročil se lahko poslužuje pisem, oglaševanja v javnih občilih in osebnih stikov.

Pravilo 8 – nezdržljivost določenih zaposlitev in revizorjeva nečastna dejanja

Revizor ne sme opravljati nobene dejavnosti, ki bi lahko ogrozila njegovo neodvisnost in nepristranskost pri opravljanju njegovih poklicnih nalog (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev). Revizor ne sme dajati lažnih podatkov in informacij o poslovanju naročnika prav tako ne sme zastopati stališč, ki niso v skladu z revizijsko stroko. Takšna dejanja bi škodila tako revizijski stroki kot tudi revizorju samemu.

Pravilo 9 – ime revizijske družbe

Revizor ne sme delovati v revizijski stroki z imenom firme, ki bi bilo lahko zavajajoče glede uradne pravne oblike firme ali njenih partnerjev, poslovodij in delničarjev (Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev).

Pravilo 10 - spoštovanje zakonitosti

Revizor mora pri svojem delu spoštovati zakonitost.

3.6. Revizorjeva etika pri odkrivanju prevar in napak

Pravila in napotke za proučevanje prevar in napak pri reviziji računovodskih izkazov opredeljuje MSR 240. Pri obravnavanju prevar in napak so pomembni predvsem načelo dolžne poklicne skrbnosti, pravilo spoštovanja temeljnih revizijskih načel, pravilo zaupnosti, pravilo poklicne skrivnosti in spoštovanje zakonitosti ter plačilo za opravljene storitve. V začetku novega tisočletja se revizorji srečujejo s številnimi dilemami, ki se nanašajo na njihovo ravnanje pri odkrivanju prevar in napak, v večini primerov se le-te navezujejo na pranje denarja.

Tako pri prevarah kot tudi pri napakah gre za napačno navajanje dejstev v računovodskih izkazih. Pri prevari gre za namerno navedbo napačnih podatkov v računovodskih izkazih, pri napakah pa je ta navedba nenamerna.

Pranje denarja pa razumemo kot prikrivanje izvora denarja ali premoženja, ponavadi se pridobi s kaznivim dejanjem.

Med takšna ravnanja sodijo:

- zamenjava ali kakršenkoli prenos denarja ali premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja,
- pridobitev, posest ali uporabo denarja ali premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja,
- prikrivanje prave narave, izvora, nahajanja, gibanja, razpolaganja, lastništva, ali pravic v zvezi z denarjem ali premoženjem, ki izvira iz kaznivega dejanja,
- prikrivanje nezakonito pridobljenega družbenega premoženja in družbenega kapitala pri lastninskem preoblikovanju podjetij.

3.6.1. Obveznosti revizorja po zakonu o preprečevanju pranja denarja

V oktobru 2001 je začel veljati zakon o preprečevanju pranja denarja, v katerem so določene obveznosti revizijskih družb in samostojnih revizorjev na področju odkrivanja prevar in napak v računovodskih izkazih.

Njihove dolžnosti so naslednje:

- a) Postaviti morajo kazalce (indikatorje), na podlagi katerih prepoznajo sumljive poslovne dogodke. Indikatorji so namenjeni vsem zaposlenim revizijske družbe, nudijo pomoč revizorjem, da prepoznajo vsa dejanja in okoliščine, ki se nanašajo na pranje denarja. Za pranje denarja so značilne pojavne oblike, ki se spreminjajo, zato morajo revizijske družbe nenehno dopolnjevati seznam indikatorjev sumljivih transakcij ter preverjati, ali je k enakemu početju nagnjen tudi naročnik revizije.

- b) Poročati morajo o sumljivih poslovnih dogodkih. Poročanje o odkritih prevarah in napakah morajo revizorji poročati uporabnikom računovodskih izkazov v primeru, če odkrite prevare in napake pomembno vplivajo na navedbe v računovodskih izkazih. O prevarah in napakah morajo seznaniti tudi vodstvo, če je le-to vpleteno v pranje denarja, je treba obvestiti tudi višje ravni v organizacijskem ustroju podjetja, kot so lastniki ali nadzorni svet. Nenazadnje pa je treba o pranju denarja v podjetju sporočiti državnim organom in organom pregona, če je pravilo zaupnosti ali poklicne skrivnosti razveljavljeno z ustavo ali zakonom; pri tem utegne revizor potrebovati pravni nasvet, v zvezi odgovornostjo do javnosti.
- c) Pridobivati morajo podatke ter dokumentacijo od naročnikov revizijskih storitev na zahtevo Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. Če Urad od revizijske družbe zahteva določeno dokumentacijo v zvezi z naročnikom, mora revizor skrbno proučiti zahtevo, ter oddati samo tiste dokumente, ki jih je zahteval Urad. Pri tem obstaja nevarnost kršenja varovanja zaupnosti podatkov. Revizor se v primeru nejasnosti posvetuje z Uradom, kakšno dokumentacijo le-ta potrebuje.
- d) Strokovno usposabljanje osebje. Revizijska družba mora nenehno spremljati novosti s področja pranja denarja. Njena dolžnost je izobraževati svoje osebje ter seznanjati jih o vseh novostih, ki se tičejo pranja denarja.

3.6.2. Nasprotja med revizorjevo etiko in zakonsko določenimi obveznostmi revizorja

Največ nasprotij med revizorjevo etiko in njegovimi obveznostmi se kaže v primeru poročanja o sumljivih poslovnih dogodkih, ki se nanašajo na pranje denarja. Največ dilem se pojavi glede določanja verjetnosti o tem, ali se je kaznivo dejanje res zgodilo ter o stopnji verjetnosti, ki predstavlja potreben pogoj za utemeljen sum. Revizor ne ve ali gre za utemeljen sum kaznivega dejanja ali ne, saj je ugotavljanje suma o storitvi, ki izhaja iz kaznivega dejanja, zunaj njegove pristojnosti, on za takšne vrste nalog ni strokovno usposobljen. Zaradi tega se ne ve kdaj pride do kršenja poklicne skrivnosti. Revizor tudi ne ve ali naj poda ovadbo ali ne oziroma ali naj o tem obvesti Urad ali ne. Prav tako je revizor v dilemi, ki se nanaša na zagotavljanje in zavarovanje dokazov v skladu s pooblastili in vsebino njegovega dela. Odprta vprašanja se pojavijo tudi glede potrebe obveščanja naročnika ali pa v primeru, ko naročnik prostovoljno naznani nastali položaj.

Kot sem že omenila revizor ni poklicno usposobljen za ugotavljanje suma pranja denarja. V takšnih razmerah bi moral preverjati izvor denarja, le-to pa presega meje njegove dejavnosti. Zato ne moremo pričakovati, da bo pri opravljanju svojih delovnih nalog odkril nespoštovanje zakonov in ostalih predpisov, saj se revidiranje računovodskih izkazov in preganjanje organiziranega kriminala bistveno razlikujeta.

Revizor pri svojem delu nima vedno na voljo podatkov, informacij in dokumentov, na podlagi katerih Urad odkriva možnost pranja denarja. Da pa bi revizijska družba pridobivala naročnikove dokumente na podlagi naloga Urada pa ni združljivo z dejavnostjo revidiranja. Revizijska družba nima takšnih pooblastil, da bi odvzela naročnikovo dokumentacijo, pa tudi dostopna ni vedno.

Opravljanje revidiranja in hkrati boja proti organiziranemu kriminalu sta nezdružljivi dejavnosti tako po strokovni kot tudi po etični plati. Pri preprečevanju in odkrivanju prepovedanih dejavnosti bi bilo najbolj smiselno sodelovanje in s tem izmenjava izkušenj med revizorji in strokovnjaki iz različnih področij.

3.6.3. Sankcije v primeru kršenja poklicne dolžnosti

Ukrepi v primeru kršenja poklicnih dolžnosti revizorja so naslednji:

- odvzem dovoljenja za opravljanje nalog,
- pogojni odvzem dovoljenja,
- opomin.

Inštitut odvzame dovoljenje za opravljanje nalog pooblaščenemu revizorju oziroma revizorju v primeru, če je bilo dovoljenje pridobljeno na podlagi navajanja neresničnih podatkov, če je oseba pravnomočno obsojena na kaznivo dejanje zoper premoženje oziroma gospodarstvo, če krši prepoved iz drugega odstavka 27. člena zakona o revidiranju, če krši pravila revidiranja in je zaradi te kršitve poročilo o revidiranju pomanjkljivo oziroma zavajajoče, če krši dolžnost varovanja zaupnih podatkov ter v primeru ponavljajočega kršenja drugih določb tega zakona oziroma drugih zakonov in predpisov, ki urejajo revidiranje posameznih pravnih oseb.

Z odločbo o odvzemu dovoljenja lahko Inštitut hkrati izreče, da se odvzem ne bo izvršil, če v času, ki ga določi Inštitut, ta pa ne sme biti krajši od šestih mesecev in ne daljši od dveh let, oseba ne bo storila nove kršitve, zaradi katere je mogoče odvzeti dovoljenje oziroma izreči opomin. Inštitut prekliče pogojni odvzem dovoljenja in dovoljenje odvzame, če oseba v preizkusni dobi stori novo kršitev. V primeru, da oseba krši pravila revidiranja in ni pogojev za odvzem dovoljenja oziroma pogojnega odvzema dovoljenja pa Inštitut izreče samo opomin (Zakon o revidiranju, 1993).

3.7. Revizijska stroka in spoštovanje etičnih pravil v prihodnosti

V zadnjih nekaj letih so se naloge revizorjev zelo spremenile, postale so bolj zapletene, obsežne in zahtevne. Revizijska stroka se je prilagodila podjetniškemu okolju, za katerega je značilna globalizacija, enoten strokovni jezik, nove metodike ter uporaba sodobne informacijske tehnologije.

Revizor postaja gospodarski zaupnik in naročniki vidijo v njem zaupanja vredno osebo, ki jim nudi različne nasvete o poslovnih in zunajposlovnih zadevah. Tako revizijske družbe po svetu razširjajo svoj obseg ponujenih storitev tudi na področja zunaj svoje osnovne dejavnosti, ki je tradicionalno revidiranje računovodskih izkazov, na tako imenovane svetovalne storitve.

Razlika med revidiranjem in svetovanjem je v cilju. Cilj revidiranja je podati mnenje o trditvah posloводства, cilj svetovalca pa je odkrivati in odpravljati probleme in pomanjkljivosti, ki se kažejo v slabšem poslovanju podjetja.

Svetovalne storitve predstavljajo neodvisne strokovne storitve s katerimi se poveča verodostojnost informacij ravnateljstva, uporabnikom informacij pa predstavijo kakovostne informacije. Pri svetovalnih storitvah je treba prav tako upoštevati kodeks poklicne etike, ki zahteva nepristranskost, neoporečnost, uporabo splošnih revizijskih standardov tudi pri svetovalnem delu ter uporabo pravil o zaupnosti. Svetovalci morajo prav tako opravljati svoje delo z dolžno poklicno skrbnostjo.

Pri storitvah, sorodnih revizijskim, se pojavlja vprašanje o spoštovanju oziroma nespoštovanju kodeksa poklicne etike o opravljanju nezdružljivih poslov, zlasti se pojavi dvom o neodvisnosti in nepristranskosti revizijskih poslov. Tako bodo morale revizijske družbe okrepiti notranjo kontrolno ureditev, postopke obvladovanja kakovosti storitev in spoštovanja etičnih norm. Okrepiti se bo moral tudi nadzor Inštituta nad delovanjem revizijskih družb in spoštovanjem poklicne etike.

Revizijske družbe so morale v skladu s prenovljenim mednarodnim standardom revidiranja in v skladu z mednarodnim standardom obvladovanja kakovosti vzpostaviti notranji nadzor nad kakovostjo svojega dela. Vzpostaviti morajo sistem obvladovanja kakovosti, ki daje sprejemljivo zagotovilo, da družba in njihovo osebje delujejo v skladu s strokovnimi standardi in zakonskimi zahtevami ter da so revizorjeva poročila, ki jih družba izdaja, ustrezna v danih okoliščinah. Revizijske družbe morajo sprejeti tako imenovane usmeritve in postopke obvladovanja kakovosti, na primer v obliki priročnika, ki je v pomoč pri zagotavljanju učinkovitega notranjega nadzora (Hribar, 2005, str. 8).

Poleg zagotavljanja neodvisnosti je prav tako pri svetovalnih storitvah pomembna strokovna usposobljenost revizorjev. Potrebno bo nenehno izobraževanje in strokoven razvoj. Najpomembnejšo vlogo pri tem bo imel Inštitut, tudi sodelovanje revizijskih družb z ostalimi predstavniki strok (davčni svetovalci, cenilci vrednosti, strokovnjaki na področju informacijskih sistemov, itd.) bo neizogibno. Potreba po novih znanjih bo predstavljala za revizijsko družbo dodatne stroške, saj bodo morali zaposlovati izkušene strokovnjake. Predvsem med mladimi sodelavci se bo delovno ozračje v revizijski družbi izboljšalo s pridobivanjem različnih specialnih znanj doma in v tujini. Zaradi različnih specialnih znanj se bo povečala prožnost revizijskih družb, tako se bodo le-te hitreje odzvale na potrebe

naročnikov različnih storitev. Ob novih izzivih in priložnostih, ki se nudijo revizijski stroki, se moramo zavedati tudi nevarnosti na področju etičnih norm, ki jih moramo upoštevati tako pri revizijskih kot tudi pri nerevizijskih poslih.

Revizorji morajo tako vedno spoštovati stroge etične norme, včasih tudi na račun poslovne plati njihovega delovanja. Le na ta način bodo svoji stroki zagotovili potrebno zaupanje družbe in ugled.

4. PRAKTIČNE UGOTOVITVE NA PODROČJU POKLICNE ETIKE REVIZORJEV V SLOVENIJI

V okviru diplomskega dela sem izvedla anketo, ki zadeva obravnavano temo. Anketirancem je bilo pojasnjeno, da je anketa anonimna oziroma, da bodo podatki uporabljeni izključno za izobraževalno-raziskovalne namene.

V začetku junija 2006 sem poslala vprašalnike vsem direktorjem revizijskih družb. Pri Slovenskem inštitutu jih je bilo vpisanih v register 49. Do sredine avgusta sem prejela 11 izpolnjenih anket. Ostale registrirane revizijske družbe pri raziskavi niso želele sodelovati. Glede na relativno majhnost populacije, dobljeno število odgovorov ne predstavlja reprezentativnega vzorca. Odgovori nam le nakazujejo smer, v kateri razmišlja in deluje slovenska revizijska stroka.

Celotna anketa je podana v prilogi, in sicer v enaki obliki, kot so je prejeli posamezni direktorji revizijskih družb. Anketa je vsebovala 12 vprašanj, ki se nanašajo na temo diplomskega dela.

Prvih sedem vprašanj zadeva kodeks poklicne etike revizorjev. Zanimalo me je katero načelo je po njihovih izkušnjah najtežje izpolnjevati in kaj v večini primerov ogroža revizorjevo neodvisnost pri opravljanju poklicnih nalog, ali so bili kdaj prisiljeni zavrniti posel in zakaj. Poleg teh vprašanj me je zanimalo, katere so pomembne in nekoliko manj pomembne lastnosti dobrega revizorja ter kako vzdržujejo svojo strokovno usposobljenost in ali so zadovoljni z dodatnim strokovnim usposabljanjem, ki jim je na voljo.

Naslednja dva vprašanja sta se nanašala na svetovalne storitve, in sicer ali jih opravljajo ter katere storitve poleg revidiranja še opravljajo v njihovi revizijski družbi.

Deseto vprašanje je bilo o revizorjevem znanju glede odkrivanja in preprečevanja kaznivih dejanj.

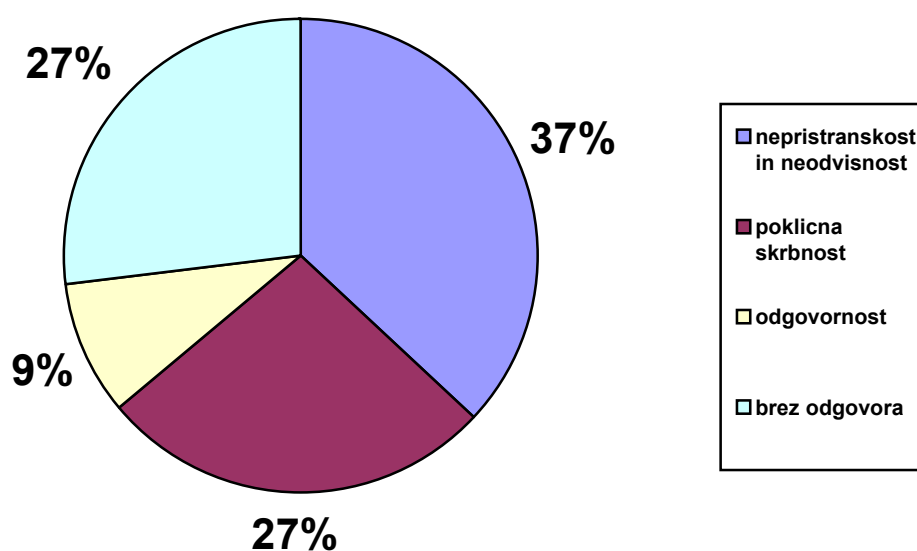
Zadnja dva vprašanja pa sta se nanašala na obvladovanje kakovosti dela v posamezni revizijski družbi, in sicer kakšen notranji nadzor nad kakovostjo dela imajo vzpostavljen ter kako nadzirajo delo revizorjev.

V nadaljevanju sledi podrobnejša analiza rezultatov ankete, in sicer po posameznih vprašanjih. Skupaj z razlago vprašalnika so ponekod dodani določeni teoretični zaključki oziroma ugotovitve iz obravnavane literature.

4.1. Analiza ankete

Pri prvem vprašanju sem spraševala revizorje o načelu, ki ga je po njihovih izkušnjah najtežje izpolnjevati. Njihovi odgovori so prikazani v spodnjem grafikonu.

Slika 2: Katero načelo kodeksa poklicne etike je po vašem mnenju najtežje izpolnjevati? Zakaj?

Vir: Rezultati analize ankete.

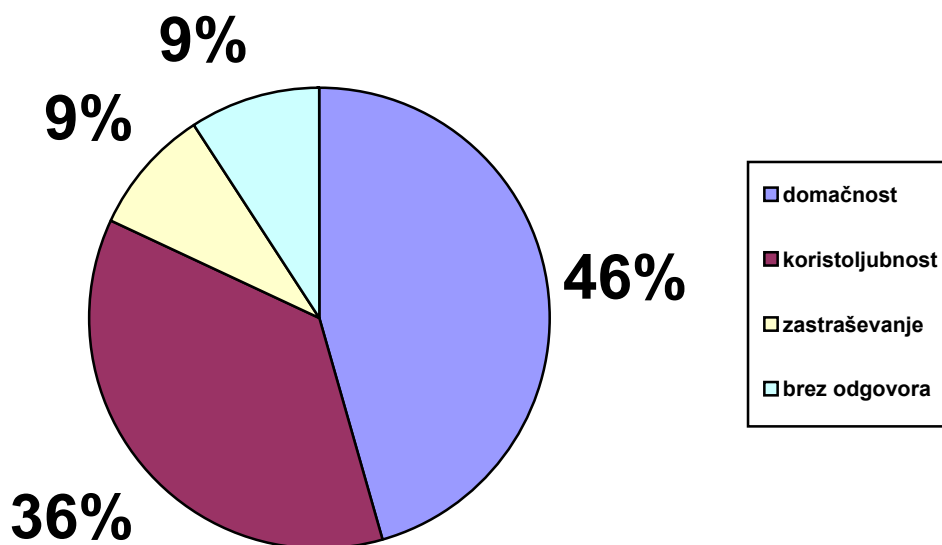
37% vprašanih revizorjev meni, da je najtežje izpolnjevati načelo nepristranskosti in neodvisnosti, 27% se jih je odločilo za načelo dolžne poklicne skrbnosti, le 9% jih meni, da je najtežje izpolniti načelo odgovornosti, 27% pa jih ni dalo nobenega odgovora. Za ostala načela kot so javni interes, neoporečnost ter obseg in narava storitev se ni opredelil noben anketirani revizor.

Eden od revizorjev je zapisal zakaj je zanj najtežje izpolniti načelo dolžne poklicne skrbnosti. Njegovo osebno mnenje je, da to načelo predpostavlja, da revizijo računovodskih izkazov opravlja »nadčlovek«.

Kot je bilo za pričakovati je najtežje izpolnjevati načelo neodvisnosti. Eden od razlogov je specifičnost slovenskega gospodarskega okolja. S specifiko slovenskega okolja so mišljeni predvsem dejavniki, kot so majhnost slovenskega poslovnega prostora in s tem tesna medsebojna in tudi osebna povezanost poslovnežev ter revizorjev, deloma pa tudi relativno kratka tradicija zunanje revizije. Anketiranci, ki so obkrožili načelo neodvisnosti pri tem vprašanju, menijo da je v okolju »kjer vsakdo na tak ali drugačen način pozna vsakega« težje zagotavljati popolnoma neodvisno razmerje med poslovodstvom in revizorjem, toda menijo tudi, da so tako stroka kot tudi posamezniki, ki delujejo v njenem okviru, dobro ozaveščeni in organizirani, da kljub oviram morejo delovati strokovno in etično.

Revizorji morajo pred vsakim podpisom pogodbe o revidiranju premisliti o tem ali bo ogrožena njihova neodvisnost. Pri drugem vprašanju me je zato zanimalo kaj največkrat ogroža njihovo neodvisnost.

Slika 3: Kaj po vaših izkušnjah največkrat ogroža neodvisnost?

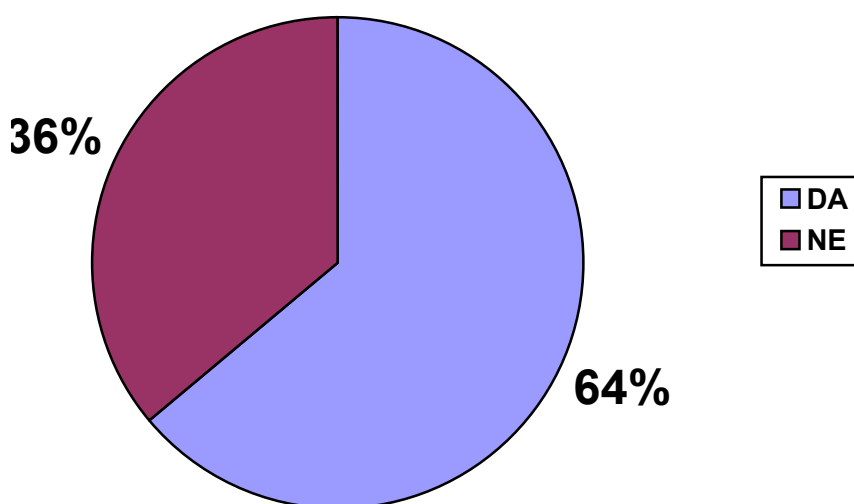
Vir: Rezultati analize ankete.

Največ anketiranih revizorjev, to je 46%, meni, da njihovo neodvisnost najbolj ogroža nevarnost prevelike domačnosti, ko pri dajanju zagotovil postanejo preveč razumevajoči za

naročnikove koristi. 36% revizorjev se je odločilo za koristoljubnost oziroma za uresničevanje lastnih interesov. To pomeni, da je njihova neodvisnost ogrožena v primeru, če revizor pri dajanju zagotovil pridobi koristi iz finančnega deleža pri naročniku. 9% vprašanih se je odločilo za nevarnost zastraševanja. Enak odstotek jih ni dal svojega odgovora. Poleg teh treh nevarnosti za ogrožanje neodvisnosti sem navedla še revidiranje lastnega dela ter zastopanje, vendar nihče se ni odločil za ti dve možnosti, ki lahko ogrozijo neodvisnost.

Pri naslednjih dveh vprašanjih me je zanimalo ali so kdaj v svoji poklicni karieri morali zavrniti posel, ker je obstajala možnost kršenja kodeksa poklicne etike. V primeru, da so zavrnili posel so morali opisati primer.

Slika 4: Ali ste kdaj morali vi ali kdo od vaših kolegov pri opravljanju poklicnih nalog zaradi možnosti kršenja kodeksa poklicne etike zavrniti posel?

Vir: Rezultati analize ankete.

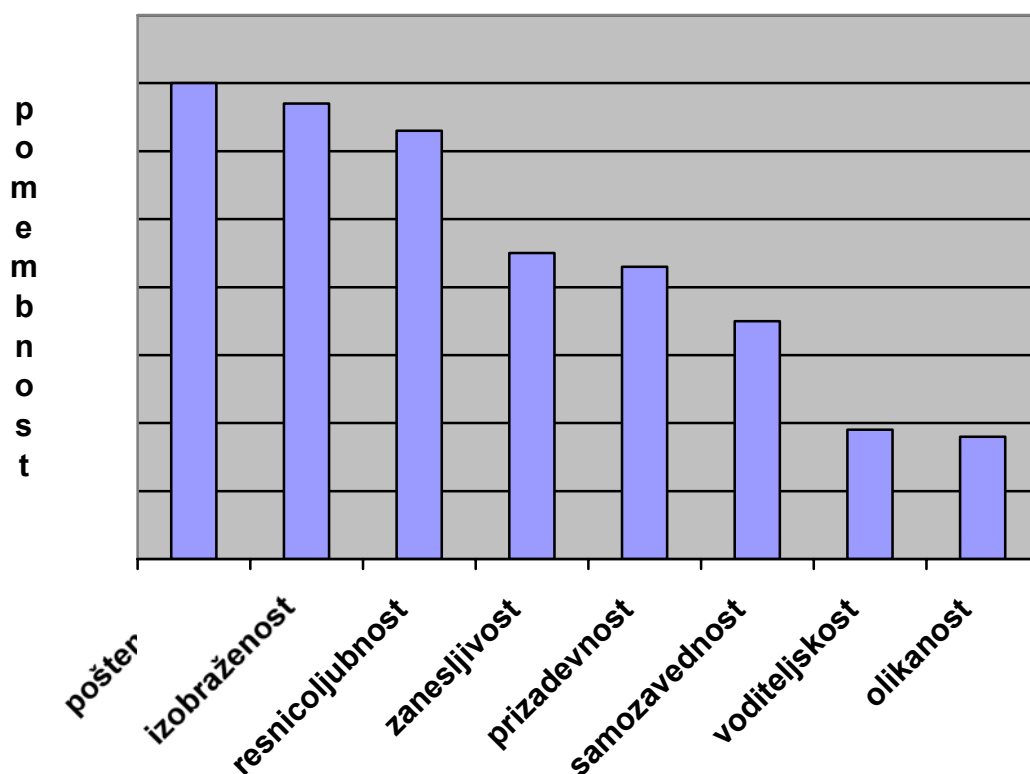
Kar 64% anketiranih revizorjev je na to vprašanje odgovorilo pritrdilno, ostalih 36% pa se ni nikoli znašlo v takšni situaciji. V večini primerov bi pri sprejetju naročila kršili načelo nepristranskosti in neodvisnosti, saj je šlo predvsem za sorodstvene in prijateljske vezi med revizorjem in naročnikom, dva revizorja sta navedla tudi primer, ko je naročnik vršil pritisk glede revizorjevega mnenja, saj je naročnik hotel že pred samim pregledom računovodskih izkazov imeti pozitivno mnenje. Med naročnikom in revizorjem je bil edini izhod odkrit pogovor in zavrnitev posla.

V dveh primerih pa sta revizorja zavrnila posel zaradi pomanjkanja ustrezne strokovne usposobljenosti, ko je šlo za nepoznavanje predmeta pretežne dejavnosti naročnika.

Preizkušeni revizor si mora prizadevati, da bo nastopal kot ugledna in spoštovana osebnost, zato mora imeti lastnosti in značilnosti, ki po kakovosti presegajo druge in oblikujejo njegovo odličnost.

Pri petem vprašanju sem tako navedla osem lastnosti in revizorji so jih morali rangirati od najpomembnejše do najmanj pomembne lastnosti, ki po njihovem mnenju zagotavljajo odličnost preizkušenega revizorja. Lastnosti od najpomembnejše do najmanj pomembne so prikazane v spodnjem grafikonu.

Slika 5: Kaj oblikuje revizorjevo odličnost?

Vir: Rezultati analize ankete.

Kot je razvidno iz zgornjega grafikona predstavlja poštenost najpomembnejšo lastnost dobrega revizorja, za katerega je značilno, da obvladuje nemoralna nagnjenja in teži k dobremu ter se ne okorišča z oškodovanjem drugega.

Druga zelo pomembna lastnost je izobraženost, ki predstavlja značilnost človeka, da ima načrtno razvite sposobnosti za delovanje na svojem poklicnem področju. Ne gre samo za formalno poklicno izobrazbo in nenehno izpopolnjevanje, temveč tudi za splošno razgledanost na drugih področjih.

Tretja lastnost je resnicoljubnost, kar pomeni da upošteva le tisto, kar je skladno z dejstvi. Četrta lastnost, ki jo mora imeti dober revizor je zanesljivost, da se je nanj mogoče zanesti, da bo uresničil tisto, kar se od njega pričakuje.

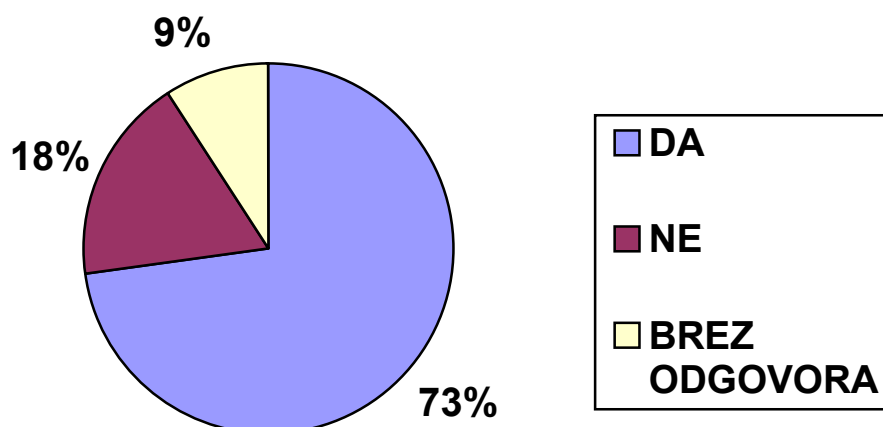
Pomembna je tudi prizadevnost, ker obsega prizadevanje za dosego jasno opredeljenega cilja.

Na šesto mesto so revizorji uvrstili samozavednost, da se zavedajo samega sebe, svojega jaza, ki ima v sebi sodilo za presojanje pravilnosti svojega ravnanja, svojo vest.

Na zadnji dve mesti so anketiranci uvrstili voditeljskost, da znajo voditi druge pri doseganju ciljev, ter olikanost, ki je značilnost človeka, da se ravna v skladu z moralnimi in družbenimi pravili. Vse te lastnosti ima dober revizor.

Pri šestem vprašanju sem spraševala revizorje ali so zadovoljni z dodatnim izobraževanjem, ki se jim nudi v njihovi stroki ali je le-tega premalo.

Slika 6: Ali ste zadovoljni z dodatnim izobraževanjem, ki vam je na voljo?

Vir: Rezultati analize ankete.

Kot je razvidno iz zgornjega grafikona je večina, to je 73% revizorjev, ki je odgovorila na anketna vprašanja, zadovoljnih glede dodatnega izobraževanja, ki jim je na voljo pri nas. 18% anketirancev pa meni, da je premalo organiziranega dodatnega izobraževanja. Eden od njih ni podal svojega mnenja.

Na kakšen način pa se revizorji dodatno izobražujejo so mi odgovorili pri naslednjem vprašanju. Pri sedmem vprašanju me je tako zanimalo na kakšen način vzdržujejo svojo strokovno usposobljenost.

Vsak revizor mora biti pri opravljanju svojih poklicnih obveznosti strokovno usposobljen, to dokaže in doseže z izobraževanjem, šolanjem, prakso in izkušnjami. Vsi anketirani revizorji svojo strokovno usposobljenost vzdržujejo tako, da se nenehno dodatno strokovno izobražujejo.

Vsako leto se udeležujejo letnega izobraževanja, ki ga pripravljajo skupaj s kolegi iz drugih držav, obiskujejo predavanja, ki jih pripravlja Slovenski inštitut za revizijo. Predavanja so zelo zahtevna in intenzivna ter poglobijo znanja revizorja na vseh pomembnih področjih njegovega dela.

Pozorno spremljajo vse novosti na zakonodajnem področju ter prebirajo strokovno literaturo. Udeležujejo se strokovnih seminarjev in srečanj, ki so organizirani s strani revizijskih hiš ali drugih inštitucij. Na seminarjih pridobivajo znanja, ki jih potrebujejo za uspešno opravljeno delo na specifičnih področjih, kot so na primer: telekomunikacije, informacijska tehnologija, vrednosti papirji, itd.

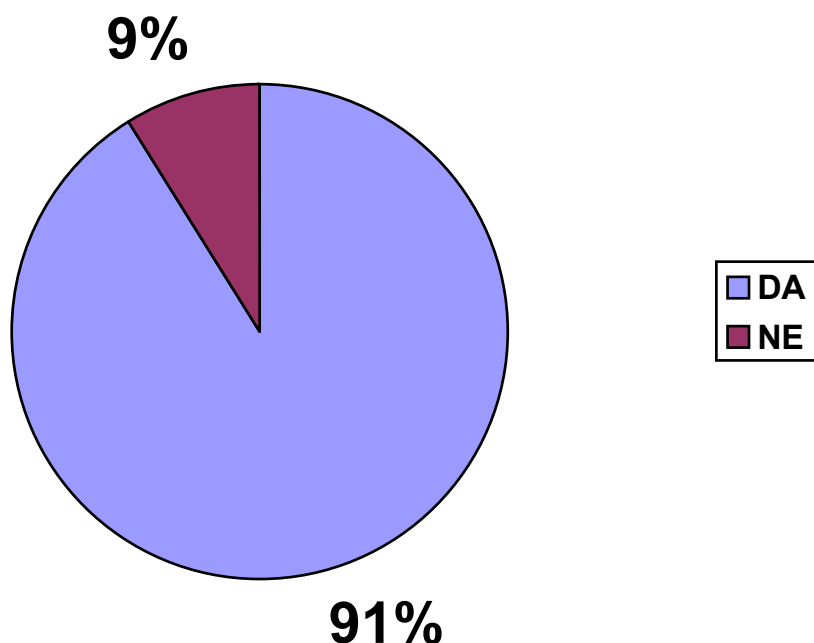
Zaposleni se lahko po svoji presoji dodatno prijavijo na posamezne inštitucije za pridobitev licenc, kot so: CFA (Certified financial Analyst), CFE (Certified Fraud Examiner), CISA (Certified Information Systems Auditor).

Prav tako imajo vsi zaposleni neomejen dostop do globalnih baz posameznih revizijskih hiš kot tudi do baz, ki jih oblikujejo znane inštitucije (Factiva, OneSource, Thomson Research, Credit Suisse,...).

Priložnosti za revizijske družbe v prihodnosti se kažejo v širjenju dejavnosti na nova področja, ki pa so blizu področju dosedanje strokovne usposobljenosti revizorjev. Tako se zanimanje revizijskih družb za svetovalne storitve povečuje, kar je posledica sprememb v okolju.

Zato me je pri osmem in devetem vprašanju zanimalo ali revizijske družbe v Sloveniji prav tako izvajajo svetovalne storitve za svoje naročnike in katere so to storitve.

Slika 6 : Ali opravljate poleg tradicionalnega revidiranja tudi svetovalne storitve? Katere?

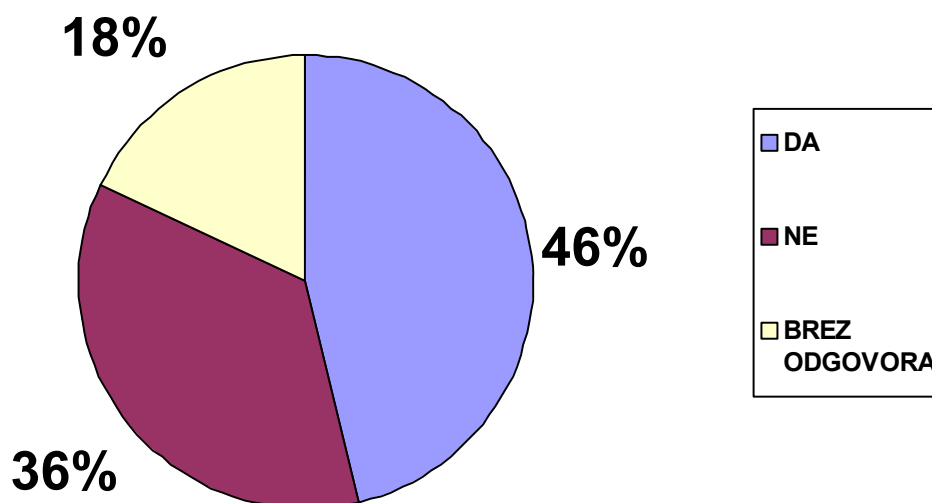
Vir: Rezultati analize ankete.

Kot je razvidno iz zgornjega grafikona kar 91 % slovenskih revizijskih družb opravlja poleg tradicionalnega revidiranja še svetovalne storitve. Tako visok odstotek je bil tudi za pričakovati, saj razvoj novih tehnologij ter globalizacija svetovnega trga sili revizijske družbe k razširitvi njihove ponudbe.

Vseh 91% revizijskih družb opravlja svetovalne storitve na področju računovodstva, kjer gre za podajanje mnenja o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov, o pravilnosti vodenja poslovnih knjig z vidika upoštevanja slovenskih računovodskih standardov in zakonodaje, svetujejo pri izboru opreme za računalniško obdelavo podatkov ter sodelujejo pri zasnovi in uvajanju računalniške obdelave podatkov. Revizorji svetujejo tudi na davčnem področju, kjer podajajo mnenje o pravilnosti obračunanega davka od dobička in davka na dodano vrednost, pripravljajo in sestavljajo davčne listine, sodelujejo v procesu načrtovanja davčnih računovodskih politik. Pogosto zastopajo naročnika pred davčnimi in sodnimi oblastmi. Davčno svetovanje je v razvitem svetu eno izmed najpomembnejših področij delovanja revizorjev, kjer pridejo do izraza javna pooblastila in zaupanje ter ugled revizorjev v javnosti. Nekateri pa podajajo mnenje o poštenu vrednosti podjetja, pri čemer gre za svetovanje na področju vrednotenja podjetij.

Pri desetem vprašanju sem spraševala revizorje ali imajo dovolj znanja na področju odkrivanja in preprečevanja kaznivih dejanj, saj se njihova revizijska dejavnost precej razlikuje od boja proti organiziranemu kriminalu.

Slika 7: Ali imajo revizorji zadostna znanja za odkrivanje in preprečevanje kaznivih dejanj?

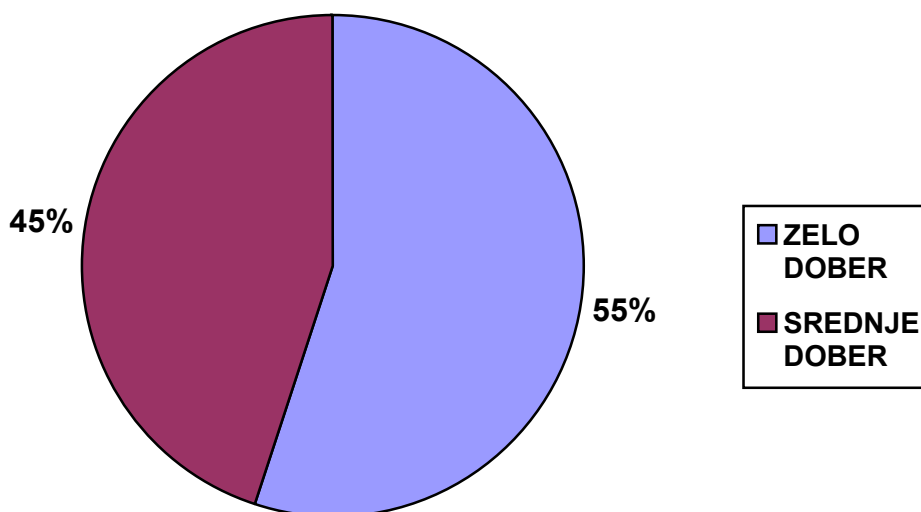
Vir: Rezultati analize ankete.

46% vprašanih se strinja s trditvijo, da imajo revizorji zadostna znanja na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja, 36% pa jih meni da nima tega znanja. 18% se jih ni opredelilo.

Eden od anketiranih revizorjev je zapisal, da se v njihovi revizijski hiši prav posebej trudijo, da bi ta znanja razvijali, saj jih standard ISA 240 k temu posebej obvezuje v okviru obveznih revizijskih postopkov. Dodatno razvijajo tudi znanja forenzične revizije, ki je prav posebej namenjena temu.

Pri naslednjem vprašanju sem jih spraševala o notranjem nadzoru nad kakovostjo njihovega dela, saj so morale vse revizijske družbe podati zagotovilo, da delujejo v skladu s strokovnimi standardi in zakonskimi zahtevami.

Slika 8: Kakšen notranji nadzor nad kakovostjo dela v vaši revizijski družbi imate vzpostavljen?

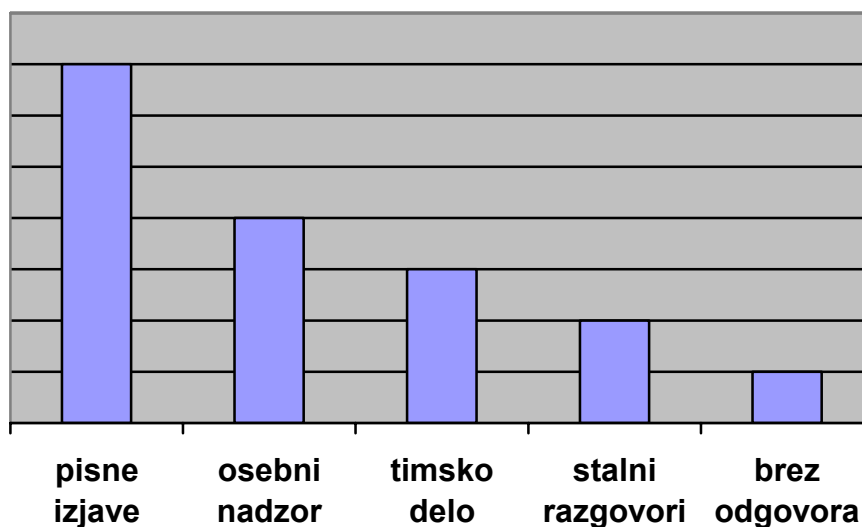

Vir: Rezultati analize ankete.

Kot je bilo za pričakovati imajo slovenske revizijske družbe vzpostavljen zelo dober (55%) oziroma srednje dober (45%) sistem obvladovanja kakovosti. Nobena revizijska družba nima slabega sistema ali pa da ga sploh ne bi imela izoblikovanega.

Pri zadnjem vprašanju so mi morali anketirani revizorji napisati kako nadzirajo spoštovanje etičnih zahtev v svojih revizijskih družbah. Njihovi odgovori so prikazani v spodnjem grafikonu.

Slika 9: Na kakšen način nadzirate ali revizorji spoštujejo etične zahteve?

Vir: Rezultati analize ankete.

Kot je razvidno iz zgornjega grafikona anketiranci nadzirajo spoštovanje etičnih zahtev na naslednje načine:

- največkrat s pisnimi izjavami; revizijska družba mora najmanj enkrat letno pridobiti pisne potrditve o spoštovanju usmeritev in postopkov, povezanih z neodvisnostjo, od osebja, ki je dolžno spoštovati zahteve po neodvisnosti. Pisne izjave se lahko pridobijo na papirju ali v elektronski obliki.
- osebni nadzor; veliko direktorjev revizijskih družb osebno nadzira ostale revizorje pri opravljanju njihovih poslovnih nalog.
- timsko delo; v večini primerov se opravlja revizija računovodskih izkazov v skupinah, kjer vodja tima preverja neodvisnost ostalih članov, pri posameznih poslih.
- stalni razgovori; eden od načinov so tudi stalni razgovori in opozorila.

Eden od vprašanih revizorjev ni opisal načina, kako spremlja spoštovanje etičnih zahtev v njihovi revizijski družbi.

5. SKLEP

Poklic revizorja je v Sloveniji zaživel šele leta 1994, ko je bil ustanovljen Slovenski inštitut za revizijo. Njegova glavna naloga je bila poleg drugih pravil pripraviti in sprejeti strokovna in poklicno-etična pravila. Svet Inštituta je tako marca 1994 sprejel temeljna revizijska načela in kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev. Slednji skupaj s smernicami oblikuje in gradi lik strokovnjaka – revizorja.

Pravi strokovnjaki, torej tudi revizorji, so pripravljeni sprejeti stroga etična načela in jih upoštevati pri vsakdanjem delu. Sprejetje teh načel zahteva od revizorjev, da aktivno vzdržujejo standard vedenja, ki presega pravne zahteve – poleg zakonitega delovanja morajo delovati tudi etično. Delovati strokovno etično predstavlja za revizorje veliko odgovornost, vendar se za takšno delovanje večina revizorjev odloči prostovoljno.

V današnjem času se revizijskim družbam ponujajo številne priložnosti za razširitev sedanjih storitev na tako imenovane svetovalne storitve. Nova gospodarska gibanja širijo krog uporabnikov revizijskih poročil. Uporabniki revizijskih poročil, torej lastniki, investitorji, finančne institucije, upniki, dobavitelji, sindikati in širša javnost pričakujejo od revizorjev tudi nasvete o najrazličnejših poslovnih in zunajposlovnih zadevah in njihovih rešitvah. Revizijske družbe morajo tako v ta namen svoje zaposlence motivirati, da bi ob izobraževanju za strokovne nazive, ki je potrebno za opravljanje revizijskega dela, pridobivali znanje tudi pri drugih institucijah za specifična področja svetovanja.

Pri pridobivanju in sprejemanju tako revizijskih kot tudi nerevizijskih poslov se moramo zavedati nevarnosti v zvezi s spoštovanjem etičnih norm. Zaupanje javnosti v revizijsko stroko predstavlja najpomembnejšo sestavino revizorjevega dela, zato se morajo vsi člani revizijske stroke pri opravljanju svojega poklica vesti na etično visoki ravni, in sicer na vsakem koraku njihovega delovanja.

Revizor ne sme nikoli ogroziti temeljnih predpostavk svojega dela, kot so odgovornost, javni interes, neoporečnost, neodvisnost in nepristranskost ter dolžno poklicno skrbnost. Najpomembnejše etično pravilo je pravilo neodvisnosti, ki izključuje nekatera razmerja, ki bi lahko škodovala nepristranskosti pri opravljanju revizije. Neodvisnost revizorja ureja osma smernica EU. Priporočila osme smernice EU upošteva tudi Zakon o revidiranju.

Eden od načinov zagotavljanja spoštovanja kodeksa poklicne etike je zunanji nadzor, ki ga izvaja Inštitut v skladu z zakonom o revidiranju. Pri drugem načinu gre pa za notranji nadzor, pri katerem mora revizijska družba pripraviti usmeritve in postopke, na podlagi katerih je zagotovljeno, da njeno osebje deluje v skladu z etičnimi zahtevami.

V zadnjem sklopu diplomskega dela sem predstavila rezultate ankete, ki sem jo izvedla med slovenskimi revizijskimi hišami. Ugotovila sem, da je revizorjem najtežje izpolnjevati načelo

neodvisnosti, ki je največkrat ogroženo zaradi prevelike domačnosti z naročnikom. Tri najpomembnejše lastnosti, ki oblikujejo revizorjevo profesionalnost so poštenost, izobraženost in resnicoljubnost. Revizorji vzdržujejo strokovno usposobljenost na podlagi nenehnega dodatnega strokovnega izobraževanja. Skoraj vse revizijske hiše, ki so mi odgovorile na anketo opravljajo tudi svetovalne storitve, predvsem računovodsko in davčno svetovanje. Večina je tudi zelo zadovoljna z vzpostavljenim sistemom notranjega nadzora.

LITERATURA

1. Erbida – Golob Metka: Revizorjeva odgovornost. Revizor, Ljubljana, 7(1996), 2, str. 46-65.
2. Glaser Kenneth: Auditing. Second Edition. Oxford : Butterworth – Heinemann Ltd., 1993. 450 str.
3. Hribar Vesna: Obvladovanje kakovosti dela v revizijski družbi. Revizor, Ljubljana, 6(2005), str. 7-36.
4. Jamnik Silva: Posebnosti revidiranja v javnih zavodih. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 115 str.
5. Kavčič Slavka: Poklicna etika in odgovornost računovodij. Zbornik referatov. 36 simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2004, str. 127-138.
6. Kelhar Peter: Računovodska etika v spremenljivem poslovnem okolju. Revizor, Ljubljana, 14(2003), 1, str. 44-61.
7. Koletnik Franc, Malerič Dušanka, Stošički Slavko: Strokovne posebnosti in sodelovanje računovodij, revizorjev in ocenjevalcev. Revizor, Ljubljana, 2(1996), str. 7-37.
8. Koletnik Franc: Revidiranje. Maribor : Ekonomsko – poslovna fakulteta, 2000, 376 str.
9. Lah Barbara: Organiziranost revizije in ureditev odgovornosti pooblaščenih revizorjev v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1996. 54 str.
10. Lavrič Anja: Podobnosti in razlike med zunanjo in notranjo revizijo. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005, 47 str.
11. Perner Vili: Podjetnik in revizor – svetovalec. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1993, 2, str. 55-58.
12. Perner Vili: Poročanje in revizorjeva odgovornost. Revizor, Ljubljana, 6(1995), 1, str. 7-19.
13. Vizija o vlogi revizorja na Slovenskem ob vstopu v novo tisočletje. Revizor, Ljubljana, 11(2001), 11, str. 7-82.
14. Sosič Martina: Revizorjeva etična in pravna odgovornost. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 44 str.
15. Sruk Vladimir: Leksikon morale in etike. Maribor : Ekonomsko – poslovna fakulteta, 1999. 579 str.
16. Sucher Pat, Pychova Svetlana: Auditor Independence in Economies in Transition. A study of Russia. European Accounting Review, B.k. : EEA, 2001
17. Taylor Donald H., Glezen G. William: Revidiranje: zasnove in postopki. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1996. 1078 str.
18. Turk Ivan: Znaki odličnosti pri človeku. Revizor, Ljubljana, 11(2000), 1, str. 7-21.
19. Wallace Wanda A.: Auditing. Second Edition. Boston : Pws-Kent Publishing Company, 1991. 1193 str.

VIRI

1. Code of Ethics for Professional Accounts. International Auditing and Assurance Standard Board. New York : International Federation of Accountants, 2001. 104 str.
2. ISQC 1: Quality Control for Firms That Perform Audits and Reviews of Historical Financial Information, and Other Assurance and Related Services Engagements, International Auditing and Assurance Standards Board. New York : International Federation of Accountants, 2004. 29 str.
3. Kodeks poklicne etike zunanjih revizorjev. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1994. 6 str.
4. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1997.
5. Osmo smernica. Revizor, Ljubljana, 2 (1991), 1, str. 35-43.
6. Pitt Harvey: Regulation of the Accounting Profession. Public Statement by SEC Chairman on January 17, 2002.
([url://www.sec.gov/news/speech/spch535.htm](http://www.sec.gov/news/speech/spch535.htm)), 17.6.2002.
7. Pravilnik o postopku za izrek ukrepa odvzema pooblastila za delo. Revizor, Ljubljana, 5(1994), 1, str. 54-57.
8. Predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o obveznih revizijah za letne in konsolidirane računovodske izkaze, ki spreminja Direktivi Sveta 78/660/EGS in 83/349/EGS, 17.03.2005.
9. Revizorjevi postopki pri preprečevanju pranja denarja. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002. 8 str.
10. Temeljna revizijska načela. Revizor, Ljubljana, 5(1994), 1, str. 58-62.
11. Zakon o revidiranju (Uradni list RS, št. 32/93).

PRILOGA

ANKETA

1. Katero načelo kodeksa poklicne etike je po vašem mnenju najtežje izpolnjevati? Zakaj?

2. Kaj po vaših izkušnjah največkrat ogroža neodvisnost? Označite s križcem(x).

- ☐ koristoljubnost
- ☐ revidiranje lastnega dela
- ☐ zastopanje
- ☐ domačnost
- ☐ zastraševanje

3. Ali ste kdaj morali vi ali kdo od vaših kolegov pri opravljanju poklicnih nalog zaradi možnosti kršenja kodeksa poklicne etike zavrniti posel?

- ☐ da
- ☐ ne

4. Če je odgovor da, opišite problem in način kako ste ga rešili.

5. Kaj oblikuje revizorjevo odličnost? Označite s številkami od 1 do 8. Z 1 označite tisto lastnost, ki je za vas najpomembnejša, z 8 pa najmanj pomembno.

- ☐ prizadevnost
- ☐ resnicoljubnost
- ☐ izobraženost
- ☐ zanesljivost
- ☐ voditeljskost
- ☐ samozavednost
- ☐ olikanost
- ☐ poštenost

6. Ali ste zadovoljni z dodatnim izobraževanjem, ki vam je na voljo?

___ da
___ ne

7. Na kakšen način vzdržujete strokovno usposobljenost?

8. Ali opravljate poleg tradicionalnega revidiranja tudi svetovalne storitve? Obkrožite.

___ da
___ ne

9. Naštejte katere svetovalne storitve opravljate.

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____

10. Ali imajo revizorji zadostna znanja za odkrivanje in preprečevanje kaznivih dejanj? Obkrožite.

___ da
___ ne

11. Kakšen notranji nadzor nad kakovostjo dela v vaši revizijski družbi imate vzpostavljen?

___ zelo dober
___ srednje dober
___ slab
___ ga nimamo

12. Na kakšen način nadzirate ali revizorji spoštujejo etične zahteve?
